

Тетяна БОЖЕНКО,

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
факультету дошкільної, спеціальної та соціальної освіти

Науковий керівник: **Ганна ЛОПАТІНА**

канд. пед. наук, доцент (БДПУ)

УМОВИ СТАНОВЛЕННЯ МОВЛЕННЕВОЇ ОСОБИСТОСТІ ДИТИНИ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ

Актуальність. За даними Запорізької ОПМПК в 2016-2017 навчальному році по області загальна кількість дитячого населення (дітей до 18 років) становила 307956 осіб, із яких дітей дошкільного віку – 125328 та шкільного віку – 182628. У зазначений період на обліку перебувало 37527 дітей із порушеннями розвитку (13786 дошкільного віку, 23741 шкільного віку), що становить 12 % від загальної кількості дітей по Запорізькій області. За нозологіями статистика є така: дітей із порушеннями зору – 4924; дітей із порушеннями слуху – 1842; дітей із порушеннями опорно-рухового апарату – 11158; дітей із тяжкими порушеннями мовлення – 3060; з розладами аутичного спектру – 380; з інтелектуальними порушеннями – 4531; із затримкою психічного розвитку – 8481; з труднощами в розвитку – 3151. Через невтішну тенденцію до збільшення кількості дітей із особливими освітніми потребами за останні три роки в Запорізькій області створено тридцять інклюзивно-ресурсних центрів, а кількість інклюзивних класів і груп збільшено у 40 разів.

Ступінь досліджуваності проблеми. При формуванні складних функцій при частковому порушенні однієї з її складових можлива опора на допоміжні функції. Для цього необхідна спеціально організована логопедична робота. Однак, більшість логопедів-практиків під час корекційної роботи майже не торкаються проблеми особистості дитини з порушеннями мовлення, тобто не розглядають особистість дитини разом з її мовленням. Аналіз проблеми становлення мовленнєвої особистості дитини дошкільного віку з порушеннями мовлення доцільно, на наш погляд, здійснювати в парадигмі сучасних психолінгвістичних, лінгвістичних та лінгводидактичних досліджень (А. Богущ, К. Кругій, Г. Лопатіна, О. Трифонова та ін.) [2].

Мета і методи дослідження. У дослідженні використовували теоретичні методи, зокрема: аналіз і узагальнення лінгвістичної, психолінгвістичної та психологічної літератури, формулювання понять «мовленнєва особистість дошкільника», «мовленнєвий філогенез», «мовленнєвий онтогенез», «порушення мовлення, обумовлені органічними ураженнями центральної нервової системи», систематизація узагальнених даних теоретичної частини дослідження, формулювання висновків.

Сутність дослідження. Аналіз наукового потенціалу лінгводидактики дозволив розуміти становлення мовленнєвої особистості в процесі спільного з дорослими та однолітками спілкування як процес, який передбачає поступову зміну позицій із організованої дорослим діяльності та самостійної дитячої активності. Кінцевим результатом формування мовленнєвої особистості є сформованість мовленнєвої та комунікативної

компетентності. Слідом за вченими розуміємо мовленнєву особистість дитини дошкільного віку з порушеннями мовлення як активного суб'єкта мовленнєвої взаємодії, який завдяки своїй мовленнєвій діяльності здобув нові комунікативні можливості, здібності та компетентності, що роблять її особистістю [1].

Розуміння логопедом особистості дитини – це здатність або процес розкриття смислу та змісту зовнішніх проявів індивідуальних особливостей дитини, що супроводжується впевненістю педагога у правильності власних висновків щодо причин і наслідків її поведінки та дій. Оптимальним для корекційно-педагогічної діяльності є діалогічний тип розуміння, за якого логопед адекватно розкриває індивідуальні особливості дитини з порушенням мовлення, визнаючи за нею право на неповторність, усіляко підтримує зусилля, спрямовані на самоствердження, самореалізацію, самовираження та саморозвиток. На процес розуміння впливає також низка чинників, що можуть як позитивно, так і негативно позначатися на розкритті логопедом індивідуальних особливостей дитини з порушенням мовлення [3].

Зважаючи на те, що діти з порушеннями мовлення не здатні без спеціальної допомоги опанувати мовленнєві вміння й навички, є необхідність розроблення комплексної системи корекційної логопедичної роботи з формування мовленнєвої особистості дітей з порушеннями мовлення.

Основні висновки. Таким чином, провідними умовами становлення мовленнєвої особистості дитини дошкільного віку з порушеннями мовлення, є забезпечення мотивації, розвитку сенсомоторних, гностико-практичних структур, мовленнєвих одиниць різного рівня, а також мовного, мовленнєвого стимулювального середовища. Перспективу подальших пошуків у напрямі дослідження вбачаємо у розробці спеціальної психолого-педагогічної технології, спрямованої на формування мовленнєвої особистості дитини старшого дошкільного віку з порушеннями мовлення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лопатіна Г.О. Становлення мовленнєвої особистості дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Психологічні науки*. 2019. № 4. С. 254-259.
2. Трифонова О.С. Теоретико-методичні засади формування мовленнєвої особистості дітей старшого дошкільного віку : автореф дис на здобуття наук. ступеня докт. пед. наук: 13.00.02. Одеса, 2013, 41 с.
3. Цибуляк Н., Лопатіна Г. Уявлення науковців про розуміння дитини. *Проблеми сучасної психології. Збірник наукових праць К-ПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України*. 2019. Випуск 43. С. 224-245.